

др *Нашаша* ДЕЛИЋ
ванредан професор Правног факултета Универзитета у Београду

КРИВИЧНОПРАВНИ АСПЕКТ КРИЈУМЧАРЕЊА

Резиме

У раду аутор разматра кривично дело кријумчарења које сада у трију кривичних дела против привреде и предвиђено је у члану 230 Кривичног законика Србије. Правна природа и значај овог кривичног дела одредили су садржину и структуру рада у коме су приказана и анализирана поједина битна обележја била кривичног дела кријумчарења, а посебна пажња је посвећена радњи извршења. Поводом појединих питања која се у датом контексту разматрају, аутор је указао на релевантна теоријска полазишта и ставове судске праксе, а такође изнео и одговарајуће закључке.

Кључне речи: *Кривични законик Републике Србије, кривична дела против привреде, кривично дело кријумчарења.*

Како се наводи, настанак и развој кријумчарења се везује за појаву државних граница, чиме су створени услови за успостављање режима административне контроле кретања робе. Кријумчарење је увек кроз историју носило печат условљености конкретним друштвеним и економским приликама. То се односи не само на асортиман робе, него и на облике и методе крујумчарења. Све до појаве капитализма за кријумчарење се може рећи да је више имало политички и војни аспект. Касније оно добија знатно комерцијалније видове, манифестујући се као широко разгранат недозвољени „бизнис“ који је у одређеним периодима доводио у тежак положај поједине националне привреде. Феномен кријумчарења се, по правилу, не појављује одвојено од других

друштвено негативних појава, те се може рећи да му припада позиција која је више или мање адекватна општем стању криминалитета у једној средини. На кријумчарење, поред осталих, утичу и фактори тржишног карактера, који условљавају одговарајућу понуду и потражњу и то како у погледу оних роба које се налазе у слободном промету, тако и у погледу оних чији је промет ограничен или забрањен (оружје, муниција, дрога). Као предмет кријумчарења у пракси се најчешће срећу роба широке потрошње, страна валута и домаћи новац, драгоцености, моторна возила, културна добра, оружје и муниција и дрога.¹

У кривичном законодавству Србије кривично дело кријумчарења је предвиђено у групи кривичних дела против привреде (Глава XXII), одредбом члана 230 КЗС у којој стоји: (Став 1) Ко се бави преношењем робе преко царинске линије избегавајући мере царинског надзора или ко избегавајући мере царинског надзора пренесе робу преко царинске линије наоружан, у групи или уз употребу силе или претње, казниће се затвором од шест месеци до пет година. (Став 2) Ко се бави продајом, растурањем или прикривањем неоцарињене робе или организује мрежу препродаваца или посредника за растурање такве робе, казниће се затвором од једне до осам година или новчаном казном. (Став 3) Роба која је предмет дела из ст. 1 и 2 овог члана одузеће се. (Став 4) Превозно или друго средство чија су тајна и скривита места искоришћена за пренос робе која је предмет дела из става 1 овог члана или које је намењено за извршење тих кривичних дела одузеће се ако је власник или корисник возила то знао или је могао и био дужан да зна и ако вредност робе која је предмет кривичног дела прелази једну трећину вредности тог средства у време извршења кривичног дела.

Кривично дело кријумчарења је до доношења Кривичног законика Србије било предвиђено у споредном законодавству, тј. у члану 330 Царинског закона (*Службени гласник РС*, бр. 73/03 и 61/05) из кога је уз одређене модификације преузето.

Непосредни објект кривичноправне заштите код овог кривичног дела је царински систем као један од фактора функционисања тржишта, односно тржишне привреде земље.

Сходно законској формулацији кривично дело кријумчарења има два облика, основни (став 1) и тежи (став 2).

Радња основног облика кривичног дела (став 1) је прописана алтернативно и може се остварити као: а) бављење преношењем робе преко царинске линије; б) преношење робе преко царинске линије од стране лица које је наоружано; в) преношење робе преко царинске линије у

1 Ж. Алексић, М. Шкулић, М. Жарковић, *Лексикон криминалистике*, Београд, 2004, стр. 141.

групи и г) преношење робе преко царинске линије употребом силе или претње.

Да би кривично дело постојало потребно је да се преношење робе преко царинске линије врши избегавањем мера царинског надзора. Царински надзор обухвата мере за спречавање неовлашћеног поступања са царинском робом и обезбеђење њене истоветности док се не спроведе царински поступак. Царински надзор посебно обухвата: чување и преглед царинске робе, стављање царинских обележја, преглед и претрес пртљага, путника и лични преглед путника и сл., а царинском надзору подлежу: царинска роба, путници и посада превозних и преносних средстава (члан 5 став 1 тачка 11 и члан 15 Царинског закона).

а) Бављење преношењем робе преко царинске линије представља први могући начин остваривања основног облика кривичног дела.

Питање које се овде поставља је шта се подразумева под „бављењем“ преношењем робе?

Наша судска пракса по том питању углавном стоји на становишту да кривично дело кријумчарења „спада у тзв. колективна кривична дела и да се у конкретном случају кривично дело може учинити предузимањем две или више радњи извршења, за разлику од тзв. кривичних дела са индиферентним бројем чињења или проузроковања код којих је радња означена трајним глаголским обликом и која се сматрају учињеним ако је радња извршена једном или више пута“ (пресуда Окружног суда у Суботици Кж-241/07 од 12. септембра 2007. године).²

Колективно кривично дело је законска конструкција јединственог кривичног дела код којег се више поновљених чињења истог дела сматра једним кривичним делом због посебног психичког односа учиниоца према вршењу тих дела. Да би постојало колективно кривично дело потребно је да постоји истоветност учињених дела – радњи, временски континуитет њиховог предузимања и посебан психички однос учиниоца према вршењу тих дела. Најизразитија карактеристика колективног кривичног дела је посебан психички однос учиниоца према вршењу дела – радњи које улазе у састав колективног кривичног дела што уједно представља и најважнији основ повезивања тих дела у јединствено колективно кривично дело. Тај однос може да се манифестовати кроз вршење дела у виду заната, занимања или из навике, те се с обзиром на карактеристике датог односа разликују три врсте колективног кривичног дела: кривично дело у виду заната, кривично дело у виду занимања и кривично дело из навике.³

2 Избор судске праксе, Београд, бр. 12/2007, стр. 43-44.

3 Група аутора, редактор Љ. Лазаревић, *Коментар Кривичног закона Савезне Републике Југославије*, Београд, 1995, стр. 239.

У теорији је у погледу колективног кривичног дела спорно колико пута треба да је дело – радња поновљено да би се могло сматрати колективним кривичним делом. Према једном схватању, неопходно је да је дело учињено више пута, углавном најмање два пута. По другом схватању, могуће је да постоји колективно кривично дело и када је учињено само једном, ако је при томе учинилац показао спремност да дело понавља. Ово друго схватање је дуги низ година било доминантно у нашој теорији, јер се сматрало да је психички однос према понављању дела примаран за постојање колективног кривичног дела, те ако он постоји онда нема значаја да ли је дело учињено једном или више пута.⁴

Када је реч о кривичним делима чија радња је дефинисана као бављење одређеном делатношћу у теорији се углавном сматра да су то колективна кривична дела у виду занимања, другим речима да присуство израза „бављење“ недвосмислено указује на њихову правну природу, односно говори у прилог закључку да се ради о колективном кривичном делу, за чије постојање је, у складу са напред наведеним, довољно да је инкриминасана делатност предузета и само један пут уколико код учиниоца постоји спремност да дело понавља.⁵ Исто становиште прихваћено је и у судској пракси, као на пример, у пресуди Окружног суда у Београду Кж-235/02 од 22. фебруара 2002. године.⁶

Ако сада пажњу поново усмеримо на напред наведени став судске праксе и образложење које је дато по питању кријумчарења као колективног кривичног дела, можемо да видимо да дати став нема своје док-

4 У том смислу види: Ј. Таховић, *Кривично право, општи део*, Београд, 1961, стр. 273; Љ. Јовановић, *Кривично право, општи део*, Београд, 1969, стр. 152; М. Радовановић, *Кривично право СФРЈ*, 1975, стр. 153.

5 Група аутора, редактор Љ. Лазаревић (1995), стр. 239. Међутим, у судској пракси се и данас могу наћи одлуке из чијег образложења се недвосмислено може закључити како суд у конкретном случају уопште није имао правилну представу (није познавао институт) о колективном кривичном делу ни о његовим облицима. Тако, примера ради, Окружни суд у Београду у свом решењу Кж-413/07 од 23. фебруара 2007. године наводи следеће: „за постојање извршења овог кривичног дела потребно је да се окривљени ‘бави’ тим пословима, да се оно *честито врши*, да *искрено* има намера *понављања*, да се ради о колективном кривичном делу, да је окривљеном то извор прихода, а све са циљем прибављања имовинске користи. Ово кривично дело је колективно кривично дело које се *врши у виду занатлиа* односно потребно је да учинилац испољава спремност да врши ово кривично дело да би му то био извор прихода, то не мора бити његов једини приход ни стална професија којом се бави, али је битно да он тим жели да трајно остварује стицање имовинске користи.“ И. Симић, А. Трешњев, *Збирка судских одлука из кривичноправне материје*, осма књига, 2008, стр. 232.

6 И. Симић, А. Трешњев, *Збирка судских одлука из кривичноправне материје*, пета књига, Београд, 2004, стр. 41-43.

тринарно упориште, с обзиром на то да, као што је наглашено, према прихваћеном мишљењу колективно кривично дело примарно карактерише одређени однос учиниоца према делу, независно од броја предузетих радњи. Сходно томе, ако је у питању колективно кривично дело, онда се као прво, за његово постојање не може искључиво захтевати предузимање најмање две делатности, а као друго, неопходно би било утврдити и одговарајући однос учиниоца према делу.⁷

Но, да будемо прецизнији, могло би се рећи да је у наведеном случају суд само једним делом био у праву, и то онда када је навео да се кривично дело крујумчарења чија је радња у закону означена као „бављење“ може извршити предузимањем две или више делатности, али није био у праву у делу у коме наводи да је у питању колективно кривично дело. Разлог томе видимо у следећим околностима.

Прва околност – конструкција колективног кривичног дела, односно њена три облика: у виду заната, занимања и из навике, настала је у немачкој судској пракси још крајем деветнаестог века и тамо је већ одавно и напуштена. Иначе, у савременој теорији се сматра превазиђеним и само разликовање привидног идеалног и привидног реалног стицаја из разлога што дата подела само отежава практично решавање доста сложеног питања привидног стицаја који може постојати у случајевима предузимања једне или више радњи извршења.⁸

Друга околност – у нашој теорији је већ дуги низ година присутно мишљење да се инкриминисање „бављења“ одређеним делатностима не би могло сматрати колективним кривичним делом, јер за постојање колективног кривичног дела може бити довољно да је делатност која представља радњу извршења предузета и само једанпут.⁹

7 По питању бављења као радње извршења код кривичног дела кријумчарења Љ. Лазаревић заступа, могло би се рећи, једно необично „модификовано“ схватање према коме „то значи да учинилац наведене делатности треба да врши у више наврата и да је спреман да их понавља“, а разлог томе аутор види пре свега у чињеници да је у питању „један облик стицаја који по природи ствари подразумева две количине, најмање два кривична дела“. Љ. Лазаревић, *Коментар Кривичног законика Републике Србије*, Београд, 2006, стр. 213, 627. Упореди: М. Кулић, *Пореска уштаја и кријумчарење*, Београд, 1999, стр. 186.

8 У том смислу види: Н. Н. Jescheck, *Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil*, Berlin, 1978, стр. 349; Ф. Бачић, *Кривично право, опћи дио*, Загреб, 1980, стр. 358-369; Ф. Бачић, Ш. Павловић, *Коментар Казненог закона*, Загреб, 2004, стр. 327-330; П. Новоселец, *Опћи дио казненог права*, 2004, стр. 314-318. Како истиче З. Стојановић, „Не виде се неки посебни разлози да се институт колективног кривичног дела задржи у нашем кривичном праву. Осим што се у нашим уџбеницима и даље говори о колективном кривичном делу, за наше законодавство и праксу оно нема никакав значај“. З. Стојановић, *Коментар Кривичног законика*, Београд, 2007, стр. 223. Упореди: Ђ. Лазин, *Привидни извршени стицај кривичних дела*, Београд, 1982, стр. 23.

9 Н. Срзентић, А. Стајић, *Кривично право*, Београд, 1968, стр. 115.

Наведени став је сасвим оправдано прихваћен и у нашој савременој кривичноправној доктрини.¹⁰

Дакле, можемо да закључимо да суд није био у праву у погледу констатације да је кријумчарење колективно кривично дело, али је при томе, исправан став суда да „бављење“ подразумева предузимање најмање две радње.

Ево о чему је реч.

Ако реално прихватимо доктринарну и практичну архаичност и стога превазиђеност института колективног кривичног дела, неоптерећени његовим постојањем могли бисмо на прави начин да сагледамо правну природу радње кривичног дела која је формулисана у виду „бављења“, односно да препознамо право стање ствари, а то је да код „бављења“ није реч о привидном реалном стицају, него о специфичној радњи извршења, која као што је наглашено, нема везе са колективним кривичним делом, већ је у питању понашање које неопходан квантум друштвене опасности остварује једино уколико се дата делатност понавља најмање два пута, док у противном, уколико је делатност само једном предузета, инкриминисање датог понашања није основано. Једном речју, ту нема стварног плуралитета радњи, већ предузете делатности појединачно посматране носе у себи само по део потребног квалитета који дефинише суштинску садржину датог неправа и отуда те делатности чине само делове јединственог понашања које представља радњу извршења. Сходно томе, код ових кривичних дела треба разликовати са једне стране – радњу као носећи елемент њихових законских бића који се реализује кроз правно јединство делатности које ту радњу чине и са друге стране – саме делатности које представљају физичке носиоце, делове дате радње.¹¹

Управо стога, стојимо на становишту да „бављење“ одређеним делатностима као радња извршења неког кривичног дела нема везе са колективним кривичним делом у виду занимања, већ је у питању *sui generis* начин прописивања радње извршења¹² тј. реч је о кривичним делима код којих се радња јавља као сложен, комплексни акт, као понашање

10 З. Стојановић (2007), стр. 224.

11 За разлику од „бављења“ где постоји правно јединство делатности које чине радњу извршења, код неких кривичних дела може да постоји фактичко јединство делатности. То ће бити у случају када постоји више делатности од којих по природи ствари свака за себе није довољна да се дело изврши нпр. оштећење туђе ствари са више удара тупим предметом.

12 Кривична дела код којих је радња дефинисана у виду „бављења“ треба разликовати од кумулативно одређених радњи извршења код којих закон наводи две (тзв. дводелатна кривична дела), изузетно и више одвојених, самосталних радњи (тзв. вишеделатна кривична дела) које морају бити извршене да би то дело било учињено.

састављено од више делатности, те је стога сама радња у законском бићу тако описана да појмовно захтева и обухвата више делатности.¹³

Сматрамо отуда, да није сувишно ако овде још једном нагласимо да код кривичних дела чији основни или тежи облик¹⁴ садржи „бављење“ у смислу понављања одређене делатност уопште није ни потребно користити конструкцију колективног кривичног дела, јер за постојање таквог кривичног дела није релевантно из којих разлога се неко бави датом делатношћу, односно зашто одређене делатности понавља.

Једноставно речено, у питању су кривична дела чија радња захтева виšekратно предузимање, што с једне стране значи да предузимање само једне радње није довољно за постојање кривичног дела, а са друге стране, да предузимање више радњи, без обзира на њихов број не представља стицај кривичних дела.¹⁵

Отуда је у случају „бављења“ кривично дело кријумчарења довршено онда када је роба пренета преко царинске линије најмање два пута. Дато становиште своје упориште има и у судској пракси, па се тако, примера ради, у пресуди Округног суда у Суботици Кж-241/07 од 12. септембра 2007. године наводи „да се не може сматрати кривичним делом кријумчарења то што је окривљена пренела златнике преко исте границе само у два различита смера“.¹⁶

13 Решавање дилеме да ли постоји једно дело или више кривичних дела у стицају Ф. Бачић врши повезивањем теорије о привидном стицају и тзв. „теорије о јединству радње“ и према томе, нема привидног стицаја у оним ситуацијама када је одређено понашање по природи ствари састављено од више аката и када у оквиру сложеног чињеничног контекста егзистира само једна радња извршења. Отуда се о једној радњи као комплексном акту ради у следећим ситуацијама: код сложених кривичних дела; код трајних кривичних дела и код кривичних дела код којих законодавац приликом прописивања радње користи појмове који по својој природи обухватају вешекратну делатност, а то су примера ради, „злостављање“ и „бављење“. Ф. Бачић (1980), стр. 361.

14 Нпр. код кривичног дела недозвољеног прекида трудноће (члан 120 став 2 КЗС).

15 З. Стојановић (2007), стр. 224.

16 Избор судске праксе, Београд, бр. 3/2008, стр. 40-41. Сходно томе да је у члану 330 став 1 Царинског закона који је био на снази до доношења Кривичног законика Србије, било прописано да кривично дело кријумчарења постоји када неко „пренеси“ робу преко царинске линије, овде се поставља и питање примене блажег закона, јер је сада радња дефинисана као „бављење преношењем“, те ако пођемо од схватања да бављење претпоставља предузимање најмање две делатности преношења робе, онда би, уз постојање истоветних запрећених казни у оба закона, примена одредбе из члана 230 став 1 КЗС представљала примену блажег закона. У прилогу томе говори и став судске праксе према коме „када стари и нови закон за исто кривично дело прописују различите инкриминације, суд ће прво утврдити да ли се у радњама окривљеног стичу обележја кривичног дела и по новом и по старом закону, па уколико утврди да се у радњама окривљеног не стичу обележја кривичног дела по једном од тих закона, сматраће да је блажи закон онај који не

б) Други облик радње извршења кривичног дела кријумчарења је преношење робе од стране лица које је наоружано. За постојање овог облика кривичног дела потребно је да је извршилац имао какво оружје као и да је код њега постојала намера да то оружје употреби.

в) Основни облик кривичног дела такође се може извршити и преношењем робе у групи. Према одредби члана 25 Закона о изменама и допунама Кривичног законика (*Службени гласник РС*, бр. 72/2009) (ЗИД КЗ) група је најмање три лица повезаних ради трајног или повременог вршења кривичних дела која не мора да има дефинисане улоге својих чланова, континуитет чланства или развијену структуру.

г) Најзад, кривично дело се може извршити и преношење робе употребом силе или претње. Под силом се у кривичном праву у најширем смислу подразумева примена снаге према неком лицу. У суштини, сила се састоји у непосредном деловању на тело и телесне покрете, а посредно делује на вољу, односно слободу одлучивања. При употреби силе, снага може бити телесна – физичка, механичка или друга. С обзиром на њену природу сила може бити неодољива – апсолутна и она сила која није неодољива („одољива“) – компулзивна. Апсолутна сила састоји се у употреби снаге која физички делује и приморава лице према коме се примењује да нешто чини или не чини, при чему је то лице услед деловања силе потпуно лишено могућности доношења одлуке о датом чињењу или нечињењу, или пак, спречено да своју одлуку реализује. Ова сила је по својој природи неодољива. Наиме, она је таква да може некога да примора на одређено чињење или нечињење, јер јој се лице не може супроставити. Неодољивост силе се процењује посебно у сваком случају, узимајући у обзир како објективну ситуацију, тако и субјективне могућности лица на кога се примењује. Компулзивна сила, односно сила која није неодољива представља употребу физичке снаге према неком лицу, отуда она исто као и апсолутна сила, делује на вољу лица према коме се примењује, али оно што је суштински одређује и диференцира у односу на апсолутну силу јесте то да компулзивна сила не искључује могућност вољног деловања. Она не искључује вољу, али на њу у одређеном смислу делује тако што процес доношења одлуке на одређени начин усмерава те донета одлука бива опредељена деловањем компулзивне силе. Компулзивна сила може бити непосредна и посредна. Непосредна је она сила која се примењује према лицу које се у конкретном случају принуђава на одређено чињење или нечињење. Посредна је она сила која се непосредно примењује према неком трећем лицу, а изузетно и према стварима, како би се на посредан начин утицало на вољу лица које се принуђава. У складу са одредбом члана 112 став 12

предвиђа постојање кривичног дела“ (пресуда Окружног суда у Београду Кж-408/07 од 5. априла 2007. године). И. Симић, А. Трешњев (2008), стр. 13-14.

КЗС силом се сматра и примена хипнозе или омамљујућих средстава, са циљем да се неко против своје воље доведе у несвесно стање или оне-способи за отпор. Претња је изјава којом се једном лицу ставља у изглед неко зло (непријатност) која ће снаћи њега или њему блиско лице уколико не донесе одговарајућу одлуку и у складу са њом оствари одређено чињење или нечињење. Потребно је да се претња састоји у стављању у изглед неког зла које ће настати деловањем лица које прети или које ће оно на други начин омогућити. Претња се може састојати у стављању у изглед неког чињења или нечињења, а може се извршити изричито или одговарајућим конклюдентним радњама. Претња треба да је озбиљна, стварна и остварљива и то са гледишта оног коме се прети.¹⁷ Претња је психичка принуда која директно делује на слободу одлучивања. При томе, исто као и компулзивна сила, претња не лишава у потпуности способности вољног одлучивања лице коме се прети, већ донету одлуку опредељује у одређеном правцу. Оно што суштински разликује компулзивну силу и претњу је што се применом компулзивне силе непосредно остварује једна врста зла, док се претњом она ставља у изглед. Претњу треба разликовати од опомене, јер је код претње нужно да лице које прети на било који начин допринесе злу којим прети.¹⁸

У претходна три случаја кривично дело кружумчарења је довршено уколико је, уз присуство предвиђених околности, роба преко царинске линије пренета и само једанпут.

Објекат радње код основног облика кривичног дела је роба. Царинском робом сматрају се све ствари које се у царинско подручје увозе, односно уносе или примају и које се из тог подручја извозе, односно износе или шаљу, или се преко тог подручја превозе, односно пренесе. Царинском робом сматрају се: живе животиње, електрична енергија, гас или течност који се електричним водовима, или на други начин увозе, извозе или су у транзиту, превозна средства којим се роба и путници превозе преко царинске линије или која су намењена за превоз робе и путника преко царинске линије, бродови и авиони који се набављају у иностранству, ако је започето њихово привредно искоришћавања пре преласка царинске линије, ствари које су на царинско подручје доспеле на ма који начин, и домаћа роба која је у смислу посебних прописа изједначена са робом која се увози, односно извози. Царинском робом

17 „Претња упирањем пластичног пиштоља у оштећену за који је она веровала да је прави, представља квалификовану претњу којом се ставља у изглед напад на живот и тело“ (пресуда Врховног суда Србије Кж-953/05 од 9. маја 2006. године). И. Симић, А. Трешњев (2008), стр. 29.

18 Осим што се у посебном делу јављају као обележја бића појединих кривичних дела, сила и претња су предвиђене и у општем делу КЗС. Види више о томе: Н. Делић, *Нова решења ојшћих инстћиуућа у Кривичном законуку Србије*, Београд, 2009, стр. 97-109.

не сматрају се: јавне исправе, поштанске пошиљке које не садрже царинску робу, трговачка кореспонденција, пословне књиге и робна, правна и финансијска документација, чекови, менице, обвезнице, акције и ефективни новац (члан 4 Царинског закона).

Извршилац кривичног дела може бити свако лице, а дело се може извршити само са умишљајем, директним или евентуалним, који мора да обухвати сва битна објективна обележја кривичног дела.

Прописана казна за основни облик јесте казна затвора од шест месеци до пет година и новчана казна.

Радња извршења другог, тежег облика кривичног дела (став 2) јесте бављење продајом, растурањем или прикривањем неоцарињене робе или организовање мреже препродаваца или посредника за растурање такве робе. Дакле, кривично дело се може остварити или бављењем продајом, растурањем или прикривањем неоцарињене робе или организовањем мреже препродаваца и посредника за растурање такве робе.

У првом случају по питању бављења важи све претходно наведено, што значи да је за постојање довршеног кривичног дела потребно да је нека од предвиђених делатности: продаја, растурање или прикривање неоцарињене робе, предузета најмање два пута.

У другом случају пак, кривично дело је довршено самим стварањем мреже препродаваца или посредника за растурање неоцарињене робе. Иако у теорији има мишљења да препродавци или посредници учествују у кривичном делу кријумчарења у својству саизвршилаца¹⁹ ми бисмо се ипак сложили са ставом да уколико је дошло до продаје односно растурања неоцарињене робе препродавци и посредници чине кривично дело злочиначког удруживања из члана 346 КЗС или кривично дело прикривања из члана 221 КЗС.²⁰ Разлог томе видимо у следећим околностима: првој – препродавци и посредници уопште не учествују у радњи извршења овог кривичног дела, тј. у стварању мреже, и другој околности – препродавци и посредници у конкретном случају не предузимају ни неку другу неизвршилачку радњу којом се битно доприноси извршењу кривичног дела, односно не предузимају радњу која би на битан начин допуњавала и омогућавала радњу извршења тј. стварање мреже, а која по својој природи претпоставља предузимање одговарајућих организационих делатности.

Објекат радње код тежег облика кривичног дела је неоцарињена роба.

За овај облик кривичног дела прописана је казна затвора од једне до осам година и новчана казна.

19 Љ. Лазаревић (2006), стр. 627.

20 З. Стојановић (2007), стр. 551.

Извршилац може бити свако лице, а релеватни облик кривице је умишљај.

У ставу 3 је прописано да ће се одузети роба која је предмет дела из ст. 1 и 2 што значи да се у односу на кријумчарену и неоцарињену робу обавезно²¹ примењује мера безбедности одузимања предмета из члана 87 КЗС.²²

Најзад, у ставу 4 је предвиђено да ће се превозно²³ или друго средство чија су тајна или скровита места искоришћена за пренос робе која је предмет дела из става 1 или које је намењено за извршење тих кривичних дела одузети ако је власник или корисник возила то знао или је могао и био дужан да зна и ако вредност робе која је предмет кривичног дела прелази једну трећину вредности тог средства у време извршења кривичног дела. Сходно датој одредби, и овде се ради о обавезном израцању мере безбедности одузимање предмета којом се одузима предмет који је употребљен или намењен за извршење кривичног дела. Изрицање мере безбедности претпоставља испуњеност три услова, једног субјективног и два објективна. Субјективни услов – да је власник или корисник возила знао или је могао и био дужан да зна да је возило искоришћено или намењено за кријумчарење робе. Први објективни услов – да вредност кријумчарене робе прелази једну трећину вредности превозног или другог средства којим је роба кријумчарена. И други објективни услов – да су приликом преношења робе коришћена тајна или скровита места превозног или другог средства. Као што се види не мора увек бити реч о превозном средству, већ о било ком средству које је подобно да се искористи за извршење основног облика кријумчарења.

Кривично дело кријумчарења може бити повезано и са неким другим кривичним делима попут фалсификовања исправе (члан 355 КЗС) у ком случају би постојао стицај кривичних дела.

По својој природи кривично дело кријумчарења има сличности са кривичним делом недозвољеног прелаза државне границе и кријумчарења људи (члан 350 КЗС) које спада у групу кривичних дела

21 Изрицање мере безбедности одузимања предмета из члана 87. КЗС је овде облигаторно, тако да није у праву Љ. Лазаревић који наводи да је реч о „могућности“ изрицања ове мере. Љ Лазаревић (2006), стр. 627.

22 „Оправдање за одузимање ових предмета је у њиховој природи. Они су по својој садржини и намени опасни. Њима се угрожава општа сигурност људи или имовине или су то предмети који служе у криминалне сврхе“ (пресуда Врховног суда Србије – посебног одељења Кж-ОК 7/05 од 2. фебруара 2006. године). И. Симић, А. Трешњев, *Збирка судских одлука из кривичног правне мајерије*, седма књига, Београд, 2006, стр. 56.

23 Превозно средство је средство које се користи за превоз, односно пренос лица или робе копном, водом или ваздухом (члан 5 став 1 тачка 21 Царинског закона).

против јавног реда и мира, као и са кривичним делом трговине људима (члан 388 КЗС) из групе кривичних дела против човечности и других добара заштићених међународним правом.

Nataša DELIĆ, PhD

Associate Profesor, University of Belgrade Faculty of Law

CRIMINAL LAW ASPECTS OF SMUGGLING

Summary

In this paper the author discusses the criminal offence smuggling, which belongs to a group of crimes against the economy and that is provided for by article 230 Criminal Code of Republic of Serbia. Legal nature and importance of this crime had impact to the structure of work in which some important characteristics of being of criminal act smuggling were analyzed and shown, and special attention was paid to action of perpetration. Regarding certain issues in a given context of discussion, the author pointed out relevant theoretical grounds and views of judicial practice, and also presented appropriate conclusions.

Key words: *Criminal Code of Serbia, crimes against the economy, smuggling.*